

Les classes socials i l'estratificació

2012/2013

Codi: 101142

Crèdits ECTS: 6

Titulació	Pla	Tipus	Curs	Semestre
2500262 Graduat en Sociologia	819 Graduat en Sociologia	OB	2	1

Professor de contacte

Nom: Andreu Lope Peña

Correu electrònic: Andreu.Lope@uab.cat

Utilització d'idiomes

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Algun grup íntegre en anglès: No

Algun grup íntegre en català: Sí

Algun grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

No es necessari cap requisit previ

Objectius

Es tracta d'una assignatura que forma part de la matèria "Estructura Social" i que s'imparteix durant el primer semestre del segon curs del Grau.

L'assignatura pretén proporcionar a l'alumnat una perspectiva de l'estructura social com a procés de construcció i interpretació de les desigualtats socials. El referent temporal i espacial és el de les societats capitalistes occidentals, amb referències i aplicacions concretes al cas d'Espanya i de Catalunya, a partir dels diversos enfocaments sociològics que analitzen l'estructuració de la societat en forma de classes.

L'assignatura vol aportar recursos teòrics, conceptuals i analítics per comprendre la formació de les societats capitalistes contemporànies, en termes de classes, i les tendències que les recorren en l'actualitat en clau de desigualtats socials.

Competències

- Analitzar problemes derivats de l'aplicació de polítiques públiques i de situacions de conflicte reconeixent la complexitat dels fenòmens socials i de les decisions polítiques que afecten la democràcia, els drets humans, la justícia social i el desenvolupament sostenible.
- Buscar fonts documentals a partir de conceptes.
- Demostrar que es comprenen els enfocaments de la teoria sociològica, així com els diversos vessants, interpretacions i el context històric.
- Demostrar que es comprenen les anàlisis de l'estructura social, especialment les explicacions de les desigualtats entre classes socials, entre gèneres i entre majories i minories ètniques més comunes en les ciències socials.
- Descriure els fenòmens socials de manera teòricament rellevant i tenint en compte la complexitat dels factors implicats, de les seves causes i dels seus efectes.
- Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Gestionar el propi temps: planificar l'estudi propi, gestionar la relació amb un tutor o tutora o un assessor o assessora, i establir i complir els terminis adequats per a un projecte de treball.

Resultats d'aprenentatge

1. Buscar fonts documentals a partir de conceptes.
2. Comparar els diferents enfocaments teòrics sobre l'estructura social.
3. Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
4. Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
5. Expressar els debats al voltant d'aquests enfocaments, pel que fa a l'estructura social.
6. Gestionar el propi temps: planificar l'estudi propi, gestionar la relació amb un tutor o tutora o un assessor o assessora, i establir i complir els terminis adequats per a un projecte de treball.
7. Identificar les implicacions d'aquests enfocaments per entendre l'estructura social.
8. Identificar-ne la validesa per explicar la realitat social d'Espanya i de Catalunya.
9. Relacionar els debats al voltant d'aquests enfocaments, pel que fa a l'estructura social, amb el context històric en el qual han sorgit.
10. Relacionar les definicions i les explicacions de la desigualtat amb els debats teòrics i metodològics generals.

Continguts

Bloc I. Estructura social i desigualtats socials: eixos d'anàlisi

Tema 1. Introducció

- 1.1.- Aproximació al concepte d'estructura social
- 1.2.- Processos d'estructuració social i elements que intervenen
- 1.3.-Igualtat vs. desigualtat social: arguments i perspectives

Bloc II. L'estructura social en les diverses fases del capitalisme

Tema 2 L'estructura social en l'era de la industrialització capitalista

- 2.1.- Els canvis demogràfics, econòmics, polítics i socials que marquen el trànsit de les societats agràries i estamentals a les societats industrials i de classes. Les formes de desigualtat en la nova societat.
- 2.2.- Les teories per explicar la nova societat. L'herència clàssica i el seu desenvolupament. Marx i el paradigma crític del conflicte. Weber i la seva aproximació multidimensional com a paradigma alternatiu del conflicte. La perspectiva no crítica: la teoria funcional de Durkheim.

Tema 3. L'estructura social de les societats capitalistes contemporànies

- 3.1.- Els canvis econòmics, socials i polítics que obren l'etapa del capitalisme "regulat". El paper de l'estat en la regulació del conflicte i en la redistribució dels recursos. L'expansió del mercat, la plena ocupació i les noves formes de produir. L'enfortiment dels agents socials i la corporatització de les relacions socials.
- 3.2.- La nova teorització per explicar els canvis que han tingut lloc: les teories funcionalistes de l'estratificació social (Davis-Moore i Parsons). Enfocaments conflictivistes neomarxistes i neoweberians sobre l'estructura social (Dahrendorf, Giddens, Wright, Lockwood, Parkin, Goldthorpe); el paper de les classes mitjanes. Teories sobre la crisi del capitalisme tardà (Offe). Les teories tecnocràtiques i posindustrialistes (Bell, Touraine).
- 3.3.- L'aplicació dels enfocaments sobre estructura de classes: Espanya i Catalunya.

Bloc III Tendències actuals en l'estructura social

Tema 4. Elements de canvi i eixos d'estructuració social

4.1.- Els canvis en el paper de l'estat. La crisi del model de benestar. La globalització econòmica i les seves conseqüències sobre la ocupació i les relacions socials. Els condicionaments mediambientals i econòmics del model de desenvolupament dominant.

4.2.-La crisi dels subjectes tradicionals i l'aparició de nous elements d'estructuració social i d'acció col·lectiva. Les desigualtats per raó de gènere, ètnia i edat i la seva relació amb la classe social. Els nous moviments socials.

4.3.-Trajectòries de mobilitat social i reducció/persistència de les desigualtats. Les tendències actuals a la dualització social. Exclusió i pobresa: el cas d'Espanya i de Catalunya.

Tema 5. Conclusions.

5.1.-Línies de canvi en l'anàlisi de l'estructura social

5.2.-Nous elements per l'anàlisi: classe, ocupacions i titulacions, ciutadania, estils de vida i consum. Estructuració social i vida quotidiana.

Metodologia

Metodologia docent i activitats formatives

El centre del procés d'aprenentatge és el treball de l'estudiant, qui aprèn treballant, essent la missió del professorat ajudar-lo en aquesta tasca: 1) subministrant-li informació, i 2) dirigint els seus passos de manera que el procés d'aprenentatge es realitzi eficaçment. D'acord amb aquestes idees i amb els objectius de l'assignatura, el desenvolupament del curs es basa en les següents activitats:

a)Classes "magistral", on l'estudiant assoleix les bases conceptuals de la matèria amb la seva assistència a les classes i completant-les amb l'estudi personal dels temes tractats. Les classes magistrals estan concebudes bàsicament com un mètode unidireccional de transmissió de coneixement del professor a l'alumne, la qual cosa no exclou la interacció amb els estudiants ni la exposició d'arguments propis per part d'aquests.

b)Pràctica en grup avaluable, en la qual es concreta l'estructura de classes pel cas de Espanya i/o Catalunya a partir d'una perspectiva teòrica específica. Consisteixen en un exercici pràctic, desenvolupat per grups de quatre persones, en el qual es subministren dades estadístiques ocupacionals que tenen que interpretar-se en termes de classes socials, argumentant en funció de la perspectiva teòrica demanada.

c)Participació en seminaris específics **dirigits al desenvolupament d'un treball fet per grups de dues persones**, escollit pels estudiants en base a una sèrie de temes suggerits pel professor. En un seminari participen estudiants que han escollit un mateix o similar tema, posant en comú les diverses aportacions i aprofitant-se'n de totes elles. En els primers dies de classe es facilita una "Guia pel treball de curs" en la qual s'indiquen, entre d'altres qüestions per la correcta elaboració del treball, les dates de cada seminari d'una hora de duració. S'entén que els estudiants que no participen en aquets seminaris utilitzen aquest temps per avançar en el seu propi treball individual.

Cada treball el desenvolupen grups de dues persones, però gaudeix de les aportacions fetes pel conjunt d'estudiants que desenvolupa una mateixa o similar temàtica. Els temes possibles de desenvolupar són els següents:

TEMES SOBRE ELS QUALS REALITZAR EL TREBALL

- 1- Igualtat *versus* desigualtat social: justificacions i arguments (Tema 1 del programa).
2. Dos aproximacions clàssiques a l'anàlisi de l'estructura social: la perspectiva del conflicte i la del consens (Tema 2-3 del programa).
3. La perspectiva de Marx sobre la estructura de classes (Tema 2 del programa).
4. La perspectiva multidimensional de Weber en l'anàlisi de la posició social (Tema 2 del programa).
5. L'aparició i la consolidació de l'Estat del Benestar i la seva relació amb el conflicte de classes (Tema 3 del programa).
6. Canvis a l'estructura social i aburguesament de la classe treballadora. Els problemes de la seva actuació com a classe des de la perspectiva marxista (Tema 3 del programa).
7. La perspectives neoweberiana sobre l'estructura de classes i les "noves classes mitjanes" (Tema 3 del programa)
8. La perspectiva neomarxista sobre l'estructura de classes i les "noves classes mitjanes" (Tema 3 del programa).
9. Diferències i similituds entre la perspectiva neomarxista i la neoweberiana sobre l'estructura de classes (Tema 3 del programa).
10. La perspectiva funcionalista i estructural-funcionalista sobre l'estratificació social (Tema 3 del programa).
11. Altres enfocaments sobre les classes i l'estratificació social (tecnocràtics, postindustrialistes, etc.) (Tema 3 del programa).
12. La integració analítica entre classe i gènere: la posició de les dones en termes d'anàlisi de classe social (Tema 4 del programa).
13. Les posicions de classe en funció de les desigualtats per raons ètniques: classe i ètnia (Tema 4 del programa)
14. Classe i edat: l'edat com a factor de desigualtat (Tema 4 del programa)
15. Els factors de canvi més rellevants de les societats desenvolupades actuals per a l'anàlisi de classe (Tema 4 del programa).
16. La incidència de la innovació tecnològica sobre l'estructura ocupacional i sobre l'estructura de classes (Tema 4 del programa).
17. Els nous moviments socials com a forma d'acció col·lectiva i de representació de interessos (Tema 4 del programa).
18. Característiques del XXXX (un moviment concret) com a nou moviment social (Tema 4 del programa).
19. Les tendències actuals a l'exclusió social: dualització social i pobresa (tema 5 del programa).
20. Mesures contra la pobresa i l'exclusió social (Tema 5 del programa).
21. La Renda Bàsica com a mecanisme d'inclusió social (Tema 5 del programa).
22. Mesures contra la pobresa a XXXX (un municipi concret) (Tema 5 del programa)
23. Mesures contra la pobresa i l'exclusió social des del "tercer sector" (Tema 5 del programa)
24. Nous segments de població en risc de pobresa: joves, velles i noves classes mitjanes, persones amb feina (ocupades) pobres; etc. (Tema 5 del programa)
25. La vida quotidiana i l'ús del temps com a elements distintius de les classes socials (Tema 5 del programa).
26. Les formes de consum com un indicador de les posicions de classe (Tema 5 del programa).

-Es possible desenvolupar **altres temes** a banda dels esmentats, sempre que tinguin relació amb les qüestions tractades en l'assignatura i previ acord amb el professor. Igualment, es poden realitzar treballs de caire més concret i localitzats que els

indicats en els enunciats.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Exposicions estudiants	2	0,08	4, 6
Exposició professor	38	1,52	2, 5, 7, 8, 9, 10
Seminaris	11	0,44	1, 3, 6
Tipus: Supervisades			
Documentació i bibliografia	2	0,08	1, 3, 10
Lectures orientades	9	0,36	4, 8, 9, 10
Treballs en grup	8	0,32	4, 6
Tutories individuals	4	0,16	6
Tipus: Autònomes			
Cerca d'informació	9	0,36	1, 3
Estudi personal	30	1,2	2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10
Organització materials	15	0,6	1, 6
Preparació examen i pràctica avaluable	18	0,72	3, 6, 7, 8

Avaluació

L'avaluació desenvolupada al llarg del curs consta dels següents elements:

- Prova escrita individual (examen), en la qual s'avaluen els coneixements teòrics i conceptuals de l'assignatura assolits per l'alumne, així com la seva capacitat d'anàlisi i de raonament crític. La qualificació obtinguda suposa un 50% de la nota final i és necessari obtenir un mínim de 3,5 sobre 10 per aprovar l'assignatura. La importància de la prova escrita individual en l'avaluació deriva del caràcter, fonamentalment teòric, de l'assignatura. Malgrat els exemples i concrecions pràctiques que es fan al llarg del curs, la validació dels coneixements i capacitats requerides per l'assignatura tenen en la prova escrita un component bàsic.
- Treball en grups de dues persones sobre un tema específic entre el llistat de temes suggerit pel professor, el qual tutoritza el seu desenvolupament. El treball es discuteix per part dels estudiants que han escollit un tema similar als seminaris habilitats al respecte. Les seves característiques s'indiquen en la "Guia del treball de curs" facilitada al començament del curs i els temes possibles de desenvolupar apareixen a l'apartat de metodologia docent i activitats formatives. La qualificació obtinguda representa un 35% de la nota final. Durant les últimes sessions del curs, i de forma voluntària pels estudiants, alguns treballs es presentaran a classe; aquestes presentacions tindran una incidència positiva (fins un punt) sobre l'avaluació final. El treball es presenta per escrit l'últim dia de classe. Després de la seva avaluació es pot millorar (el treball i, per tant, la nota) fins la data que es fixabans de finalitzar les classes.

- Exercici pràctic (pràctica en grup) realitzada en grups de quatre persones a l'aula. En l'exercici es concreta per Espanya i/o Catalunya l'estructura de classes segons perspectives teòriques específiques i tractades en classes anteriors. A més de potenciar el treball en grup, els exercicis avaluen diverses competències. La qualificació obtinguda suposa un 15% de la nota final.

Les hores destinades a cada activitat d'avaluació es consideren a l'apartat de metodologia i activitats formatives.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Execici pràctic en grup	15% de la nota	2	0,08	2, 7, 8
Prova escrita individual	50% nota final	2	0,08	2, 4, 5, 7, 9, 10
Treball en grups de dues persones	35% nota final	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10

Bibliografia

La bibliografia de l'assignatura es divideix en: 1) la que es considera bàsica (d'obligatòria lectura) i 2) la que es considera recomanable i complementària

BIBLIOGRAFIA Bàsica:

A) -Kerbo, H.R. (2003), *Estratificación Social y Desigualdad: El conflicto de clase en perspectiva histórica, comparada y global*. Especialment els capítols:

-1 y 2 (Tema I del programa) -3 y 4 (Tema II del programa)

-5 (Tema III del programa) -6 (Tema V del programa)

-12 (Tema IV del programa)

B) Dossier (servei de fotocopies)

Tema 1 y tema 2 del programa

Miguélez, F. et al. (1997): *Desigualtat i canvi. L'estructura social contemporània*. Barcelona, Proa-UAB. (capítol 2)

Tema 3 del programa

Feito R. (1995): *Estructura social contemporánea*, Madrid. Siglo XXI. Págs. 87-136.

Lacalle, D. (2006), *La clase obrera en España. Continuidades, transformaciones, cambios*, Madrid, FIM-El Viejo Topo (capítol 1 "El umbral del siglo XXI) (també utilitzable pel tema IV)

Tema 4 del programa

Riechmann, J. y Fernández Buey, F. (1994): *Redes que dan libertad. Introducción a los nuevos movimientos sociales*, Barcelona, Paidós (capítol 1).

Miguélez, F. et al. (1997): *Desigualtat i canvi. L'estructura social contemporània*, Barcelona, Proa.-UAB (capítol 5)

Cauces (2011), "Pobreza, desigualdad social y crisis económica", en *Cauces, Cuadernos del Consejo Económico y Social* nº 17.

Fundación Foessa (2012), *La pobreza y la exclusión en la crisis, un reto estructural*, Madrid, Fundación Foessa (págs. 1-22 i 33-38)

Tema 5 del programa

Crompton, R. (1994), *Clase y estratificación. Una introducción a los debates actuales*, Madrid, Tecnos (capítols 3 i 4).
Crompton, R. (1994): *Clase y estratificación. Una introducción a los debates actuales*. Madrid: Tecnos (capítols 3 i 4).

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA:

-AAVV (2010): *Societat catalana 2010*, Barcelona, Associació Catalana de Sociologia.

-Carabaña, J. y de Francisco, A. (comps.) (1994): *Teorías contemporáneas de las clases sociales*, Madrid, Pablo Iglesias.

-De Francisco, A. (1996): *Sociología del cambio social*, Barcelona, Ariel.

-Castel, R. (1997): *La metamorfosis de la cuestión social*, Buenos Aires, Paidós.

-Erikson, R. i Goldthorpe, J. (1996), "Concepts, data and strategies of inquiry, the constant flux: a study of class mobility in industrial societies", a Holmwood, J. (dir.), *Social Stratification*, Cheltenham, Elgar Reference Ed.

-Estivill, J. (coord.), (2010), *L'Observatori Català de la Pobresa, la Vulnerabilitat i la Inclusió Social. Fonaments i precedents europeus*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, Institut Català d'Assistència i Serveis Socials.

-Giddens, A. (1983): *La estructura de clases en las sociedades avanzadas*, Madrid, Alianza.

-González, J.J. i Requena, M. (2005), *Tres décadas de cambio social en España*, Madrid, Alianza.

-Lacalle, D. (2006), *La clase obrera en España. Continuidades, transformaciones, cambios*, Madrid, FIM-El Viejo Topo.

-Lucas, A. (coord.) (2007): *Estructura social de las sociedades avanzadas*, Madrid, Pearson Educación.

-Navarro, V. (coord.) (2004), *El Estado del Bienestar en España*, Madrid, Tecnos.

-Offe, C. (1988): *Partidos políticos y nuevos movimientos sociales*, Madrid, Sistema.

-Pineda, L. i altres (2005), *Estructura social i desigualtats a Catalunya*, Barcelona, Mediterrània.

-Sen, A. (1999), *Development as freedom*, Oxford, Oxford University Press.

-Tezanos, J.F. (ed.) (2001): *Tendencias en desigualdad y exclusión social*, Madrid, Sistema.

-Wright, E.O (1995): "El análisis de clase de la pobreza", en AAVV: *Desigualdad y clases sociales*, Madrid, Fundación Argentaria-Visor

Pàgines web:

-<http://www.europe.eu/int/comm/eurostat> (dades UE)

-<http://www.ine> (dades Espanya)

-<http://www.idescat> (dades Catalunya)